

موارد در اقتصاد کشور جایگاه نخست را دارند، نمی‌توان بایک مولفه اقتصاد کشور راسر وسامان داد. باید مشکلات ریشه‌ای به‌ترتیب حل شوند، نمی‌شود معضلات اولیه در گوشه‌ای خاک بخورد و دولت و وزیر اقتصاد به‌فکر تک‌نرخ‌خی کردن ارز باشند.

درحال حاضر اقتصاد کشور معضلات بسیاری داردو در کنار این مشکلات نیز چندنرخ‌خی بودن ارز پای رانت و هزاران مشکل دیگر را به اقتصاد کشور باز کرده است. در چنین شرایطی انتظار می‌رود مسئولان دولتی به جای مُسکن‌های موقت به فکر درمان باشند. درمان از حل مشکلات نخست مثل کسری بودجه‌و... آغاز می‌شود و در مرحله بعدی به تک‌نرخ‌خی کردن ارز و حذف ریشه‌ای رانت می‌رسد؛ چراکه ارز چندنرخ‌خی و رانت به خودی خود ایجاد نشده، چراکه عوامل مختلفی در این پدیده مؤثر بوده‌اند.

عبدالنصر همتی، وزیر اسبق اقتصاد در گفت‌وگوی اخیر خود با برنامه «حضور» در خصوص فاصله نرخ ارز سخن گفت و توضیح داد: «این صحبت‌هایی که می‌شودرا قبول ندارم که می‌گویند همتی گفته اگر ارز نیمایی را به ارز آزاد نزدیک کنیم، ارز آزاد پایین‌تر می‌آید. بله پایین‌تر می‌آید. این تجربه را در اواخر سال ۱۳۹۹ و اوایل ۱۴۰۰ اجرایی کردیم. در آن زمان، اختلاف میان ارز نیمایی و بازار آزاد را به حدود ۲ تا ۵ درصد کاهش دادیم. نرخ ارز بازار که در مقطعی به ۳۲ هزار تومان رسیده بود، به‌تدریج کاهش یافت و در زمان تحویل بانک مرکزی در سال ۱۴۰۰، نرخ دلار آزاد حدود ۲۳ هزار تومان بود و ارز نیمایی حدود ۲۱ هزار و ۵۰۰ تومان؛ یعنی عملاً نرخ‌ها بسیار به هم نزدیک شده بودند.» وی خاطر‌نشان کرد: «علت این کاهش نیز روشن است. وقتی نرخ ارزی که به‌واردکننده‌ها اختصاص می‌دهید، سرکوب شده باشد، تقاضا به‌شدت افزایش می‌یابد و رانت ایجاد می‌شود. اما زمانی که اختلاف نرخ‌ها کاهش یابد، تقاضا نیز متعادل خواهد شد. وقتی تفاوت تنها حدود ۵ درصد باشد، دیگر صرفه‌ای برای سودجویی باقی نمی‌ماند؛ کسی نمی‌آید ارز نیمایی بگیرد و در بازار آزاد بفروشد، چون صرفه اقتصادی ندارد.»

وزیر پیشین اقتصاد با بیان اینکه این مسئله می‌توانست کمک بزرگی به کنترل بازار باشد، گفت: «امادبشائسی‌ای که آوردیم این بود که اول بانک مرکزی در اجرای آن ضعیف عمل کرد. در ایام تعطیلی زمستانی، که به‌دلیل بارش برف تعطیلی چندروزه ایجاد شد، ناگهان اعلام شد که بازار جدید ارز راه‌اندازی شده و همه باید از این پس از طریق آن عمل کنند. این اعلام ناگهانی، شوکی به بازار وارد کرد. دومین اتفاق، بازگشت مجدد تحریم‌ها توسط دولت ترامپ بود که فضای روانی بازار را به‌شدت متشنج کرد. این هم به افزایش نرخ ارز در بازار آزاد منجر شد.»

وی تأکید کرد: «الان شرایط کمی آرام‌تر شده و اختلاف میان ارز نیما و بازار آزاد که در مقطعی به ۵۰ درصد رسیده بود، به کمتر از ۲۰ درصد کاهش یافته است. به اعتقاد من اگر توافقاتی که در حال مذاکره است، به نتیجه برسد، این اختلاف می‌تواند باز هم کاهش یابد و نرخ‌ها به یک‌دیگر نزدیک‌تر شوند؛ این به نفع کشور است، چون می‌تواند از بروز رانت جلوگیری کند.»

رئیس اسبق بانک مرکزی با اشاره به تجربه سال ۱۴۰۲ در بازار ارز گفت: «در آن سال، میانگین اختلاف نرخ ارز نیمایی و آزاد حدود ۲۰ هزار تومان بود. با توجه به تأمین ۵۰ میلیارد دلار ارز از طریق سامانه نیما، این اختلاف معادل هزار هزار میلیارد تومان یا همان هزار همت رانت ایجاد کرده است. اگر حتی یکمیلیونوم این عدد را صرف تبلیغات علیه من می‌کردند، شاید مرا از وزارت کنار می‌گذاشتند!»

وزیر اقتصاد در جریان دیدار با نمایندگان مجلس شورای اسلامی در ۲۲ شهریور ۱۴۰۲

در بلندمدت تبعات تورمی و اجتماعی سنگینی به بار می‌آورد و هیچ تغییر بنیادی هم ایجاد نمی‌کند.

«نقش‌ذی‌نفعان و اقتصاد رانتی در تکرار این وضعیت چیست؟

اقتصاد رانتی و مالیات تورمی باعث شکل‌گیری گروه‌های ذی‌نفع قدرتمند شده است؛ برخی بانک‌ها، صادرکنندگان و شبه‌دولتی‌ها، چون این سیاست‌های کوتاه‌مدت فشار مستقیمی بر آنها وارد نمی‌کند، در برابر اصلاحات ساختاری مقاومت می‌کنند. جراحی اقتصادی مثل شوک ارزی با اصلاح قیمت حامل‌های انرژی تغییر جدی در منافع باند‌های اصلی ایجاد نمی‌کند و همین موضوع اجرای اصلاحات اساسی را دشوار کرده است. نتیجه‌ی همه این اتفاقات این است که دولت‌ها به سراغ اصلاحات ساختاری و بنیادین نمی‌روند، زیرا هزینه سیاسی و اجتماعی دارد و باعث شفافیت مالی می‌شود که ممکن است موقعیت ذینفعان را به خطر بیناندازد. به‌جای آن، جراحی‌های اقتصادی به دولت فرصتی می‌دهد تا درآمد ریالی خود را افزایش دهند، نظم عرضه منابع در کوتاه‌مدت به دست آورد و در رسانه‌ها زُست اصلاح‌طلبی بگیرد؛ اما واقعیت اقتصاد ایران هر روز وخیم‌تر می‌شود.

امروز اگر بخوایم سیاست حذف نرخ‌های مختلف ارز را بسنجیم باید بگوییم: اصل «حذف نرخ‌های چندگانه» مفید است، اما این اقدام ساده‌ترین، دمدستی‌ترین و کم‌هزینه‌ترین سیاست برای دولت‌هاست و به نفع مردم، مخصوصاً اقشار ضعیف نیست. اگر بخوایم سیاست دولت فعلی و پیشینیان را از لحاظ اصلاح ساختاری بسنجیم، باید نمره منفی بدهیم؛ همان‌طور که برای دوره دول‌های هاشمی‌رفسنجانی و دیگران هم باید منفی داد! چون هرگز به اصلاحات ساختاری توجه نشد و تورم مزمن، مادر همه‌فسادها و بحران‌ها، همچنان پابر جاست.

وزیر اقتصاد کشور راسر وسامان داد. باید مشکلات ریشه‌ای به‌ترتیب حل شوند، نمی‌شود معضلات اولیه در گوشه‌ای خاک بخورد و دولت و وزیر اقتصاد به‌فکر تک‌نرخ‌خی کردن ارز باشند.

درحال حاضر اقتصاد کشور معضلات بسیاری داردو در کنار این مشکلات نیز چندنرخ‌خی بودن ارز پای رانت و هزاران مشکل دیگر را به اقتصاد کشور باز کرده است. در چنین شرایطی انتظار می‌رود مسئولان دولتی به جای مُسکن‌های موقت به فکر درمان باشند. درمان از حل مشکلات نخست مثل کسری بودجه‌و... آغاز می‌شود و در مرحله بعدی به تک‌نرخ‌خی کردن ارز و حذف ریشه‌ای رانت می‌رسد؛ چراکه ارز چندنرخ‌خی و رانت به خودی خود ایجاد نشده، چراکه عوامل مختلفی در این پدیده مؤثر بوده‌اند.

عبدالنصر همتی، وزیر اسبق اقتصاد در گفت‌وگوی اخیر خود با برنامه «حضور» در خصوص فاصله نرخ ارز سخن گفت و توضیح داد: «این صحبت‌هایی که می‌شودرا قبول ندارم که می‌گویند همتی گفته اگر ارز نیمایی را به ارز آزاد نزدیک کنیم، ارز آزاد پایین‌تر می‌آید. بله پایین‌تر می‌آید. این تجربه را در اواخر سال ۱۳۹۹ و اوایل ۱۴۰۰ اجرایی کردیم. در آن زمان، اختلاف میان ارز نیمایی و بازار آزاد را به حدود ۲ تا ۵ درصد کاهش دادیم. نرخ ارز بازار که در مقطعی به ۳۲ هزار تومان رسیده بود، به‌تدریج کاهش یافت و در زمان تحویل بانک مرکزی در سال ۱۴۰۰، نرخ دلار آزاد حدود ۲۳ هزار تومان بود و ارز نیمایی حدود ۲۱ هزار و ۵۰۰ تومان؛ یعنی عملاً نرخ‌ها بسیار به هم نزدیک شده بودند.» وی خاطر‌نشان کرد: «علت این کاهش نیز روشن است. وقتی نرخ ارزی که به‌واردکننده‌ها اختصاص می‌دهید، سرکوب شده باشد، تقاضا به‌شدت افزایش می‌یابد و رانت ایجاد می‌شود. اما زمانی که اختلاف نرخ‌ها کاهش یابد، تقاضا نیز متعادل خواهد شد. وقتی تفاوت تنها حدود ۵ درصد باشد، دیگر صرفه‌ای برای سودجویی باقی نمی‌ماند؛ کسی نمی‌آید ارز نیمایی بگیرد و در بازار آزاد بفروشد، چون صرفه اقتصادی ندارد.»

واقعیت این است که اختلاف نرخ ارز رسمی و غیررسمی نه‌تنها به سود هیچ گروه و ذینفعی – حتی واردکنندگانی که با نرخ ترجیحی واردات انجام می‌دهند – نیست، بلکه مهم‌ترین عامل تأمین منافع صادرکننده، واردکننده و حتی مصرف‌کننده، «ثبات بازار ارز» است. حتی کسانی که اجناس را گران می‌فروشند، در بازاری که پر از تلاطم و بی‌ثباتی است و آینده روشنی ندارد، سود بزرگی به دست نمی‌آورند. در نهایت، پرداخت ارز ترجیحی و نرخ ارز پایین‌تر از بازار نه برای سیاست‌گذار مطلوب است و نه برای سایر بازیگران اقتصادی.

رئیس اسبق بانک مرکزی، عقیده داشت که باید نرخ ارز نیمایی را به نرخ آزاد نزدیک کرد تا رانت ارزی از بین برود. این سیاست می‌تواند راهگشا باشد؟

این نگاه از اصل و اساس اشتباه است. چسباندن نرخ ارز رسمی به نرخ غیررسمی یا آزاد، نه‌تنها کمکی به حذف رانت نمی‌کند بلکه ناشی از برداشت غلط از واقعیت‌های اقتصاد ایران است. متعجبم که فردی با سابقه تحصیلی در اقتصاد چنین باوری داشته باشد. این رویکرد ریشه در ضعف دانش سیاست‌گذاری دارد. حذف رانت فقط با نزدیک

کردن این دو نرخ ممکن نیست، به‌خصوص وقتی ساختار اقتصاد ایران همچنان به واردات کالاهای اساسی و شرایط تحریمی وابسته است.

«این رویکرد چه مشکلاتی می‌تواند در پی داشته باشد؟

مهم‌ترین مسئله این است که سازوکار تعیین نرخ ارز غیررسمی در کشور ما اساساً خارج از چارچوب

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

حسن حسن‌خانی کارشناس اقتصادی:

منافع همه در ثبات بازار ارز است

سیاست‌های رسمی اقتصادی عمل می‌کند. سیاست‌گذار نمی‌تواند سیاست‌های رسمی را صرفاً با تبعیت از این نرخ‌های غیررسمی تنظیم کند. بلکه باید تلاش کند نرخ غیررسمی را با اقدامات اصلاحی و سیاست‌های سنجیده کنترل کند، نه اینکه نرخ رسمی را به دنبال آن بکشاند. این نکته‌ای بنیادین است و پیروی از رویه غلطی که سال‌های اخیر بارها امتحان شده، تنها ما را وارد یک دور باطل می‌کند که نتیجه‌ای جز تداوم تلاطم ندارد.

«بازار ارز چگونه به ثبات می‌رسد؟

سیاست‌گذار باید چند کار اساسی را به طور همزمان دنبال کند تا بازار ارز به ثبات برسد. نخست، ارتقای ثبات در سیاست‌گذاری‌های ارزی و کاهش تصمیمات مقطعی و واکنشی. دوم، تقویت ذخایر ارزی بانک مرکزی و اصلاح نحوه مداخلات ارزی تا شوک‌های تحریمی بهتر جذب شوند و در نهایت سوم، از طریق ساماندهی واردات، به‌ویژه کاهش واردات غیرضروری و کاهش وابستگی به کالاهای اساسی، فشار تقاضا بر بازار ارز کاهش یابد. فقط در چنین حالتی می‌توان گام به گام نرخ‌های غیررسمی را کنترل کرد، نه با سیاست اشتباه چسباندن نرخ رسمی به نرخ آزاد.

«علت اصلی فقدان موفقیت سیاست‌های ارزی چیست؟

متأسفانه بزرگ‌ترین ضعف سیاست‌گذاری در شش سال اخیر، نبود هماهنگی بین سیاست‌های پولی، مالی، ارزی و تجاری بوده است. مطابق ماده ۷ سیاست‌های کلی اشتغال، باید نوعی هماهنگ‌سازی و پایداری میان این سیاست‌ها برقرار باشد، درحالی‌که مقامات مسئول به‌ویژه آقای همتی در دوره مدیریت خود، حتی ضعیف‌ترین سطح این هماهنگی را هم محقق نکردند. به همین خاطر، وقتی سیاست‌گذار توانایی و دانش کافی برای هماهنگ‌سازی ندارد، راهی جز تکرار مسیر اشتباه و چسباندن نرخ رسمی به غیررسمی نمی‌ماند. این نشانه ناتوانی است نه هنر سیاست‌گذاری.

«ادامه چنین رویکردی چه پیامدی برای اقتصاد ایران خواهد داشت؟

ادامه این مسیر، صرفاً منجر به بی‌ثباتی بیشتر، رشد رانت و تشدید تلاطم بازار ارز خواهد شد و نتیجه‌ای برای اقتصاد ایران جز پیچیدگی و افزایش مشکلات معیشتی مردم ندارد. سیاست صحیح، ساماندهی نرخ رسمی و کنترل نرخ غیررسمی با ابزارهای پایدار و علمی حاصل می‌شود، نه حرکت واکنشی و پیروی کورکورانه از نرخ‌های غیررسمی.

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

پاسخ به فضاسازی‌ها علیه پالرمو

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir

دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۴
سال چهارم ـ شماره ۸۰۵
www.hammihanonline.ir